

Pro ČAP

12. 10. 2023

Adam Forst, Counsel,
HAVEL & PARTNERS

Michal Smrček, Partner,
HAVEL & PARTNERS

HROMADNÉ ŽALOBY

HAVEL & PARTNERS

ÚSPĚCH SPOJUJE

ZÁKLADNÍ INFORMACE

REVOLUČNÍ ZMĚNY?

- dosud bylo možné jen **negatorní plnění** (dle § 25/2 z. o ochraně spotřebitele)
- **spotřebitelské organizace** budou za spotřebitele (kteří se přihlásí) moci žalovat jejich nároky v jednom soudním řízení **vč. nároků na finanční nebo jiné plnění**
- zavedení **komplexního systému** řízení (opt-in)
- díky tomu (?):
 - **větší atraktivita**
 - z malých nároků se tak může stát jeden velký
 - otevření cesty pro bagatelní nároky (obrana proti racionální apatii)
 - šetření nákladů stran

LEGISLATIVNÍ PROCES

- **Původní návrh** z roku 2019 byl (dvakrát) neúspěšně předložen (ST 775, resp. 35)
- **Směrnice 2020/1828** ze dne 25. listopadu 2020 **o zástupných žalobách** na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů
 - princip **minimální** harmonizace
 - **representativní** model
 - možnost požadovat plnění
 - přijmout do 12/2022 a **užívat do 6/2023**

LEGISLATIVNÍ PROCES

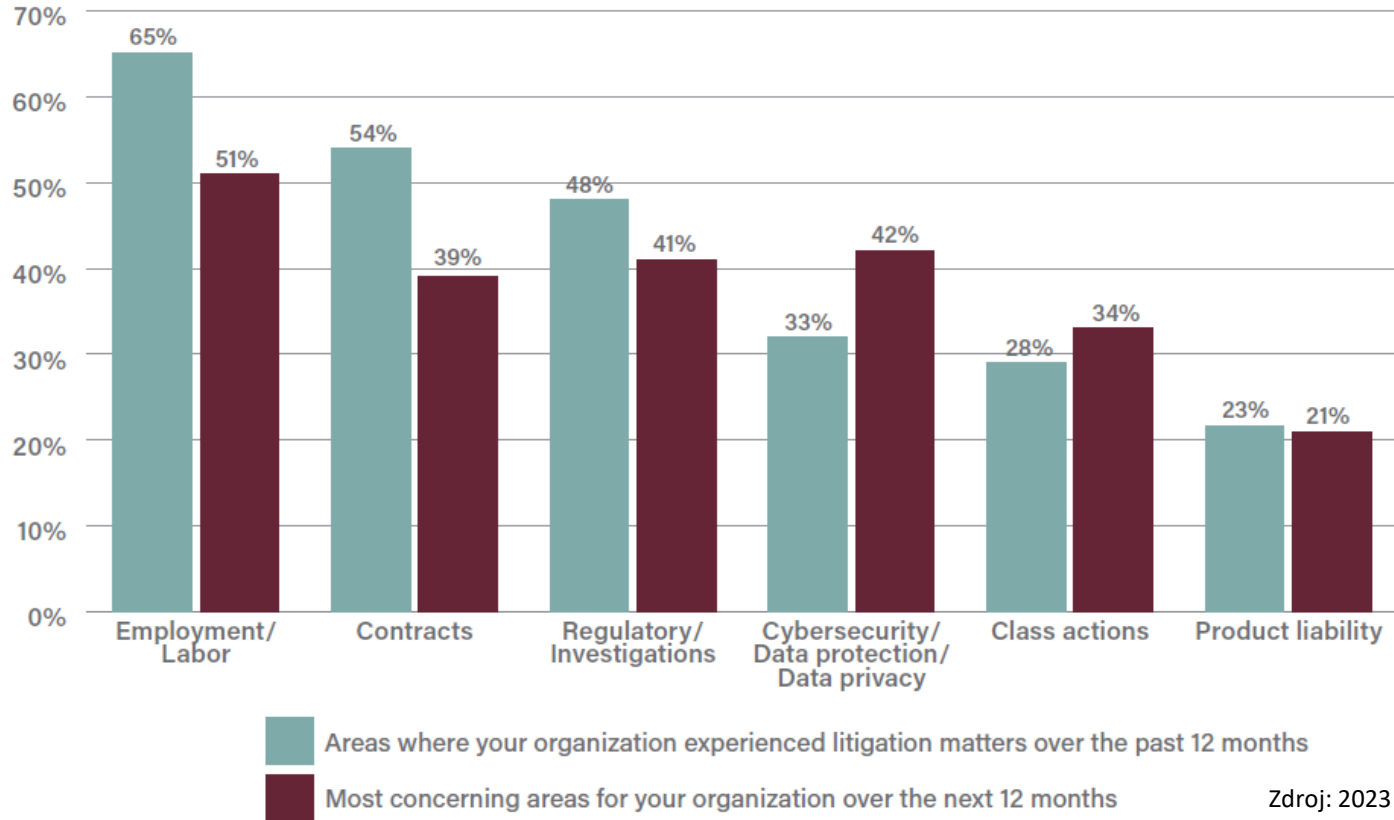
- Od prosince 2022 na vládní úrovni
- **Aktuální návrh** je projednáván PS pod ST 523 a 524
- **1. čtení** proběhlo 15. 9. 2023, nyní běží 90denní lhůta výborům k projednání
- Ústavněprávní výbor zatím neřešil (pouze seminář)

POROVNÁNÍ SE STÁTY EVROPY

- **Rozdílná míra přípustnosti** z hlediska
 - i. typu nároku: negatorní/určovací/na plnění
 - ii. předmětu sporu: spotřebitelské/enviro/investiční/prac.
- **Bez přesných dat** o užívání, ale v ČR jde o
 - i. naprosto raritní typ žaloby
 - ii. bez významnějšího veř. známého rozhodnutí (srov. Rak)

POROVNÁNÍ S USA A KANADOU

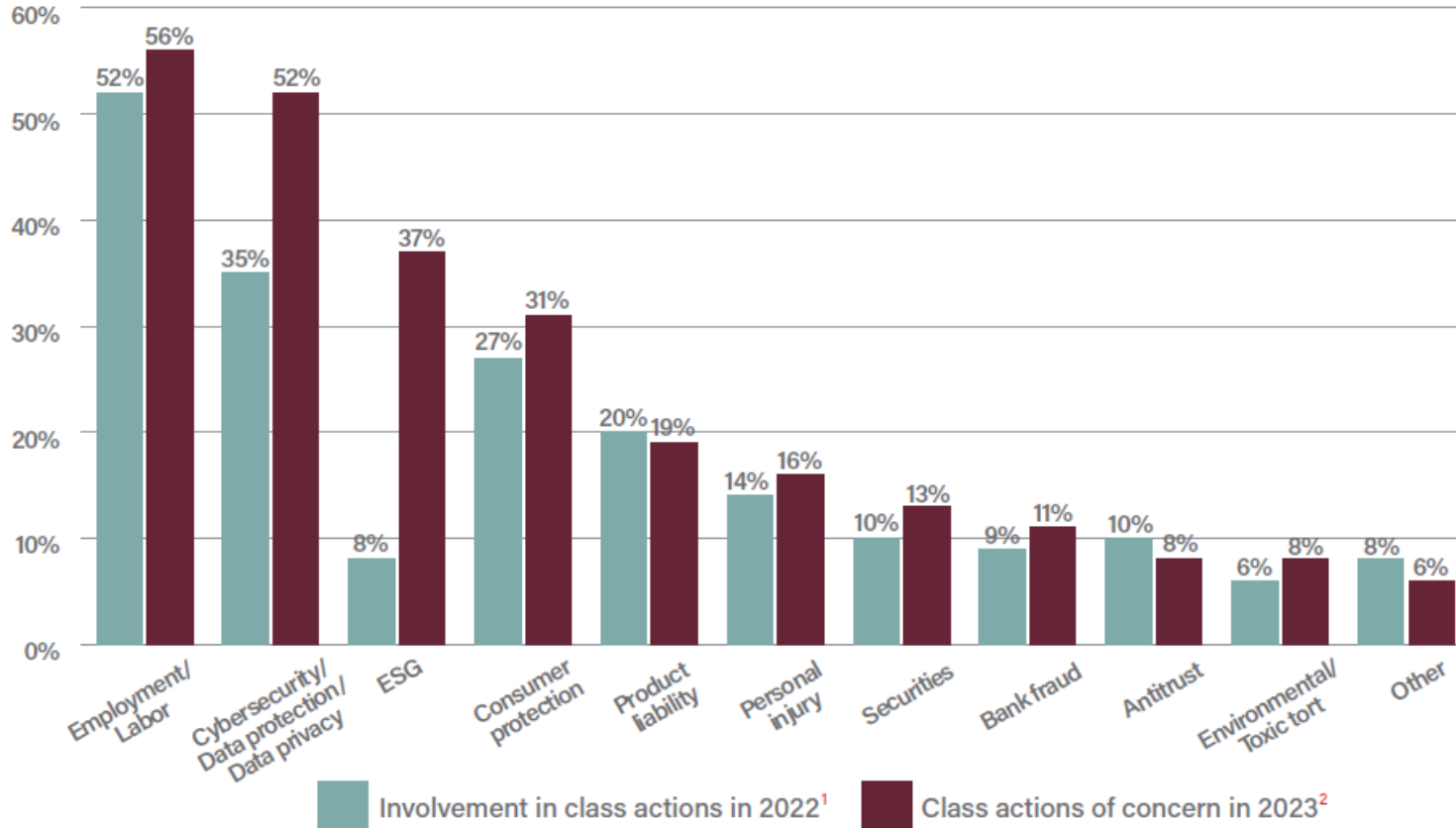
Litigation areas over the past 12 months versus the most concerning areas for 2023

Zdroj: 2023 NRS Annual Litigation trends

POROVNÁNÍ S USA A KANADOU

Class action involvement in 2022 versus class actions of concern in 2023

GREENWASHING

K NAVRHOVANÝM PŘEDPISŮM

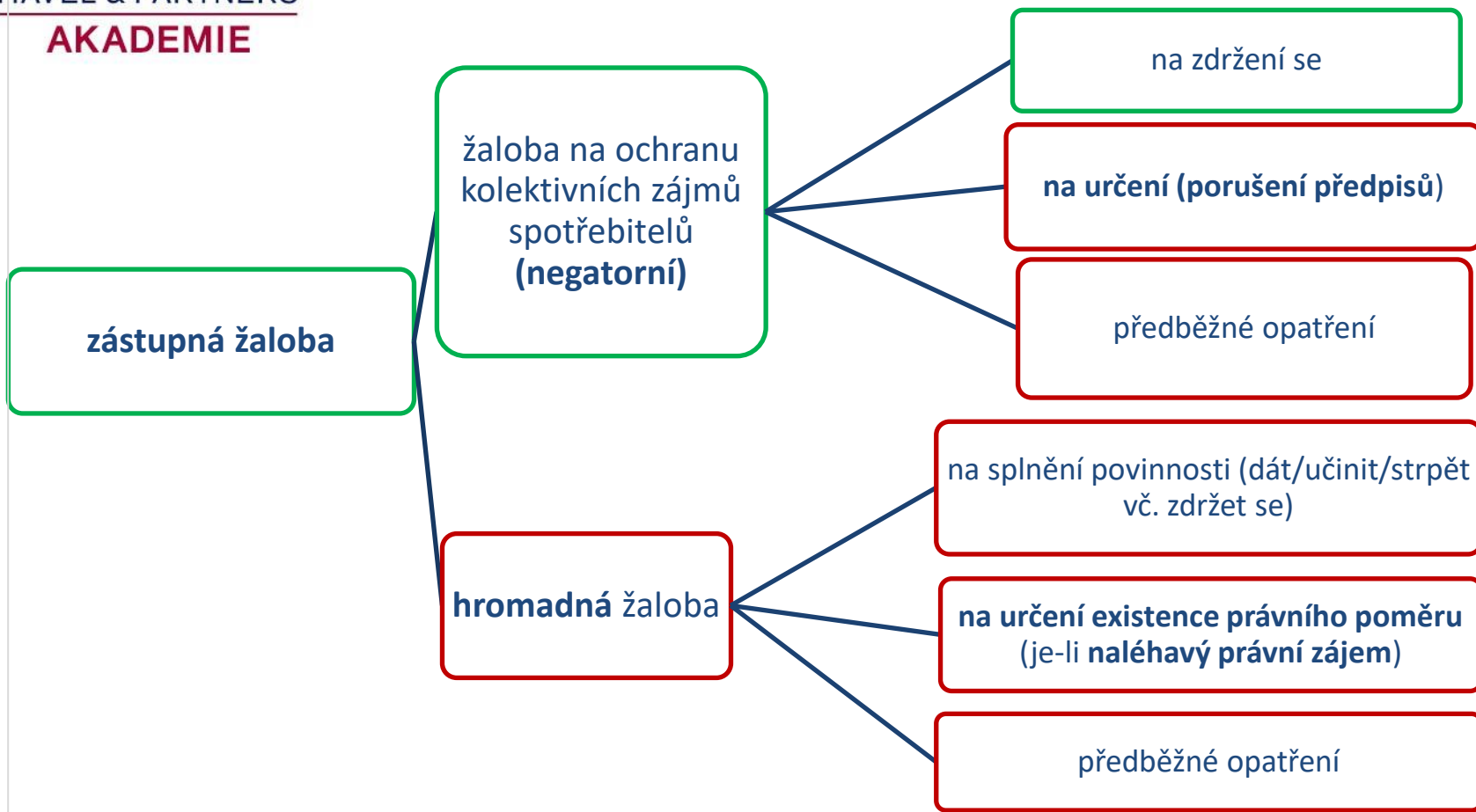

NOVÉ PŘEDPISY

1. **Zákon o hromadném občanském řízení soudním**
2. **Zákon, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o hromadném občanském řízení soudním**
 - i. **OSŘ - řízení o žalobě na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů**
 - ii. **zákon o ochraně spotřebitele – o oprávnění podávat zástupné žaloby**
 - iii. **další (změna zákona o soudních poplatcích)**
3. **Vyhláška k rejstříku hromadných žalob (vč. vedení, uveřejnění, vedení seznamu členů ad.)**

ZÁKLADNÍ MINIMUM

- 1. Jakékoliv plnění vč. finančního**
- 2. Jen spotřebitelské věci**
- 3. Jen akreditovaná spotřebitelská organizace (zastoupená advokátem)**
- 4. Spotřebitelé bez postavení účastníka (ani vedlejšího)**
- 5. Týká se jen přihlášených spotřebitelů (opt-in)**
- 6. Podmínka alespoň 20 spotřebitelů**
- 7. Dvě fáze řízení: (i) certifikační a (ii) meritorní.**
- 8. Řeší Městský soud v Praze**
- 9. Obdobný skutkový základ nároku**

SPECIFIKA ŽALOBY NA OCHRANU KOLEKTIVNÍCH ZÁJMŮ SPOTŘEBITELŮ

- jen **popis dotčených spotřebitelů**
- není rozděleno **do dvou fází**
- žaloba se rovnou **zveřejňuje** v rejstříku
- bez povinného zastoupení **advokátem**
- minimální **podmínky projednání**
- rozsudek **dopadá na všechny** spotřebitele (ledaže zahájili individuální řízení nebo hromadné)
- povinnost předložit **důkazní prostředek**
- staví **promlčení**

ROZSAH PRAVOMOCI

- **Směrnice:** „porušení práva Unie uvedených v příloze 1 ze strany obchodníků“
- **Př. Příloha 1:** přehled 59 směrnic a nařízení:
 - (93/13) o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách (§ 1813 a násl. OZ)*
 - (2016/97) o distribuci pojištění (IDD)*
 - (2008/48/ES) o smlouvách o spotřebitelském úvěru*
 - (2016/679) obecné nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR) ad.*
- **§ 4 ZHOŘS:** „spory z právních poměrů mezi fyzickými osobami (vystupují mimo rámec svého podnikání) a fyzickou nebo právnickou osobou (vystupuje v rámci podnikání)“

ROZSAH PRAVOMOCI

- **DZ:**

- *Národní předpis se mírně odklání od legislativní techniky, jakou v tomto bodě využívá směrnice...nelze jednoduše říci, co z národních předpisů odpovídá seznamu přílohy.*
- *...na principu osobního vztahu mezi zúčastněnými členy skupiny (spotřebiteli) a žalovaným, kdy tento vztah může být v souladu se směrnicí založen smluvně, ale i jednáním deliktním*

ROZSAH PRAVOMOCI

- **Důsledek** = zahrnutí vztahů:
 1. které byly v rámci leg. procesu **EU vyloučeny** – např. o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže (dle směrnice 2014/104/EU);
 2. které nijak **nesouvisí s ustanoveními na ochranu spotřebitele** – např. porušení běžných ustanovení smlouvy o dílo apod.;
 3. které vyplývají **z deliktu** či jiných „kvazispotřebitelských“ vztahů (poškození při znečištění vody, jednání pojišťovny s poškozenými, ad.)
- Srov. SK, SRN, NIZ.

ČASOVÁ PŮSOBNOST

- **Účinnost:** do měsíce po vyhlášení
- „Limit“ pro využití je **jen promlčení**
- **Přechodné ust. HŽ:** *individuální řízení zahájené po 25. 6. 2023 lze transformovat do hromadného řízení*
- **Přechodné ust. NŽ:** *podle nové úpravy se dokončí i již zahájená negatorní řízení (s výjimkou stavění promlčení pokud jde o skutky před 25. 6. 2023)*

AKREDITACE PO

- alespoň **12 měsíců aktivní praxe**
- **účelem** existence je ochrana spotřebitele
- **nezisková a nezávislá**
- informuje přehledně na svém **webu** ad.
- stávající mohou být **přepsány na žádost** (do 1 měsíce po účinnosti)
- dnes na (evropském) seznamu 7: *dTest, Sdružení českých spotřebitelů, Sdružení obrany spotřebitelů – Asociace ad.*
- **oprávnění vzniká zápisem**
- povinen v hromadném řízení **jednat s řádnou péčí** (obstarávat podklady a důkazy svědčící ve prospěch ochrany tvrzených práv nebo oprávněných zájmů skupiny a přijímat a podněty)

FINANCOVÁNÍ

- **na vlastní náklady, ale:**
 - osvobození od soudních poplatků (př. 2,6 mil. Kč SOP při 100 mil. Kč žalobě)
 - možnost podílu na získaném plnění – max. 5 %
- standardní **náhrada nákladů řízení** (př. 100 mil. Kč = cca 100 tis. Kč za úkon).
- náhrada **za propagaci** (dále posudky apod.)
- podmínka řízení je **zákaz financování** (i) konkurentem žalovaného, (ii) spřízněnou osobou žalovaného, (iii) nepřiměřeně ovlivňující žalobce v neprospěch skupiny
- povinnost předložit **na výzvu přehled zdrojů** peněžních prostředků určených na placení nákladů spojených se zahájením řízení

ZPŘÍSTUPNĚNÍ DOKUMENTŮ

- Soud může uložit účastníkovi povinnost předložit dostupné důkazní prostředky
- **Sankce** (i) presumcí prokázání nebo (ii) pokuta 5 mil. Kč
- Požadavek směrnice - zachování principů důvěrnosti a přiměřenosti
- **Další principy:** spravedlivé, nevyžaduje zásadnější aktivitu, není finančně náročné, legální cesta k získání
- Nejde o porušení **mlčenlivosti**

HARMONGRAM HŘ

1. Vymezení (dotčené) skupiny alespoň 20 spotřebitelů	9. (Spor o členství ze strany žalobce)
2. (Předběžné opatření)	10. Plán hromadného řízení (jednání, shodná/sporná tvrzení, důkazy k provedení)
2. Podání žaloby	11. Ústní jednání (vč. jednání, na kterém se mohou vyjádřit členové)
3. (Ústní jednání)	12. Soudcovská koncentrace
4. Usnesení o přípustnosti/zastavení (do 2 měsíců)	13. (Smír)
5. (Odvolání)	14. Rozhodnutí
6. Uveřejnění usn. o přípustnosti (vč. žaloby) a oznámení o zahájení	15. (Opravné prostředky)
7. Lhůta na přihlášení/odhlášení (až 4 měs.)	16. Plnění dle rozhodnutí
8. Předložení seznamu zúčastněných členů	17. Exekuce (pokuta až 5mil. Kč)

SMÍR

- Nejčastější výsledek sporu po certifikaci
- Základní otázky nastavení:
 - i. co může **dělat člen**, který nesouhlasí → do 1 měsíce může vzít zpět přihlášku
 - ii. do jaké míry může **soud zasahovat** → (nyní) jen omezeně
 - iii. míra **veřejnosti** → lze sjednat nezveřejnění
- Soud zkoumá: absenci rozporu s kogentními normami a vykonatelnost, **nikoliv spravedlnost**
- Podstatné **snížení atraktivity** smíru pro žalovaného

VYBRANÉ PROBLÉMY

SKUTKOVÁ PODOBNOST

- § 15 d) + § 11 b) ZHOŘS: *práva jsou založena na **podobném skutkovém základu***
- primární **pohled hospodárnosti**: *podobnost je taková, že je účelné rozhodnout v jednom řízení*
- srov. zásady **homogeneity (commonality)**:
 - musí být možné prokazovat jen **typizovaného jednání**
 - ANO: **umístnění nevhodné součástky** do výrobku a prodej tohoto výrobku
 - NE: škodlivost závisí na **individuálních okolnostech** spojených typicky s ústní prezentací

SKUTKOVÁ PODOBNOST

- ZHOŘS nepřejal podmínku **právní podobnosti**
- **DZ:** *definice podobnosti nezahrnuje vymezení právního základu sporu, toto posouzení výhradně do rukou soudu (není na žalobci, aby kvalifikoval)*
- srov. **Modelová evropská pravidla civilního procesu:** *may admit a collective proceeding if (b) all of the claims ... arise from the **same event or series of related events** causing mass harm to the group members, (c) the claims **are similar in law and fact**, and...*
- Skutky by mělo být možné řešit přes **šablonu/vzorec**
- **Důsledek** → (i) nevyužitá šance a (ii) nepředvídatelnost

SOUBĚHY

- § 37/2 ZOHŘS: „**Přihlášení** do hromadného řízení brání tomu, aby **právo... zúčastněného člena skupiny** s podobným skutkovým základem v rozsahu vymezeném v přihlášce **mohly být uplatněny v jiném řízení.**“
- § 25 ZOHŘS: „Uveřejnění pravomocného usnesení o přípustnosti hromadné žaloby **nebrání tomu**, aby ve sporu o práva nebo oprávněné zájmy členů skupiny v rozsahu vymezeném v usnesení o přípustnosti hromadné žaloby probíhalo **u soudu jiné hromadné řízení.**“
- **Důsledek (?):** → souběžně může proti stejnému žalovanému běžet **několik stejných (i) individuálních a (ii) hromadných žalob** (pokud jsou rozdílní žalobci)

Souběhy (NŽ)

- § 184 OSŘ: „Zahájení řízení o žalobě na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů **brání zahájení řízení o návrzích jiných osob** požadujících z téhož jednání nebo stavu stejný nárok.“
- § 186 OSŘ: „Výrok rozsudku je závazný **i pro spotřebitele oprávněné proti žalovanému pro tytéž nároky**, ledaže (i) proti témuž žalovanému zahájil řízení pro nárok z téhož jednání nebo stavu před podáním žaloby na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů, nebo (ii) se přihlásil do řízení podle zákona o hromadném občanském řízení soudním zahájeného před podáním žaloby proti témuž žalovanému pro tytéž nároky z téhož jednání nebo stavu.“
- **Důsledek:**
 - Nemohou běžet souběžně 2 stejné NŽ
 - Mohou vedle sebe běžet určovací žaloby?

Adam Forst

adam.forst@havelpartners.cz

Michal Smrček

michal.smrcek@havelpartners.cz

(2013, 2015–2017, 2020)

(2022)

Chambers
AND PARTNERS

(2015–2023)

 GCR

(2016–2023)

 WWL

(2015, 2017–2022)

(2015, 2022)